

KONCEPCJA PEDAGOGICZNA ORAZ STAN AKTUALNY LEŚNYCH PRZEDSZKOLI W POLSKIEJ PRZESTRZENI EDUKACYJNEJ

Joanna Pietrzak-Zawadka

Abstrakt. Artykuł prezentuje idee leśnych przedszkoli oraz stan aktualny tych jednostek w Polsce. W tekście zawarto krótką historię leśnych przedszkoli na świecie i w Polsce oraz charakterystykę ich funkcjonowania. Analizy oparto o materiały źródłowe, w tym szczególnie informacje, które zawarto na stronach internetowych Polskiego Instytutu Przedszkoli Leśnych oraz dostępnych wyników badań i literatury dotyczącej poruszanego zagadnienia.

Zasadniczym celem autorki artykułu było zaprezentowanie leśnych przedszkoli jako zilustrowania alternatywnej formy nauki dziecka. Jednostki tego typu stają się interesującą propozycją wychowania przedszkolnego, zarówno dla założycieli przedszkoli, jak i adresatów tej oferty. Zamierzeniem autorki było także zainicjowanie dyskusji na temat miejsca, jakie mogą zająć te placówki w systemie nauki szkolnej w Polsce.

Słowa kluczowe: przedszkole leśne, edukacja alternatywna, kontakt z naturą, edukacja plenerowa, deficyt natury

Abstract. Pedagogical concept and current state of functioning of forest kindergartens the Polish educational space. The article presents the ideas of forest kindergartens and the current state of these units in Poland. This work includes a short history of forest kindergartens in the world and in Poland, and a description of their functioning. The analyzes were based on source materials, in particular information that was included on the website of the Polish Institute of Forestry Nursery and the available results of research and literature on the subject matter discussed. The main aim of the author of the article was to present forest kindergartens as an illustration of an alternative form of child's education. Units of this type become an interesting proposition for pre-school education, both for founders of kindergartens and recipients of this offer. The author's intention was also to initiate a discussion on the place that these institutions can occupy in the school system in Poland.

Key words: forest kindergarten, alternative education, contact with nature, outdoor education, nature deficit

Wprowadzenie

Jednym z ważnych zadań edukatorów i wychowawców jest poszukiwanie nowych możliwości wspomagania rozwoju człowieka. Szczególną wagę przywiązuje się do wieloaspektowo rozwiniętej osobowości, a kreacyjność i pomysłowość stały się integralnymi cechami współczesnego społeczeństwa. Przedszkola leśne można wskazać jako jedno z innowacyjnych rozwiązań, wpływającym korzystnie na rozwój ważnych aktualnie umiejętności i kompetencji dziecka.

Tradycja zakładania tych placówek liczy na świecie przeszło sześćdziesiąt lat, w Polsce natomiast idea tego rodzaju przedszkoli budzi zdziwienie zarówno praktyków, jak i teoretyków kształcenia (Janik 2015). Założenia leśnych przedszkoli z jednej strony bliskie są polskiej myśli pedagogicznej, z drugiej ich umiejscowienie w podejściu teoretycznym wydaje się sporne, gdyż idea ta czerpie zarówno z teorii nie do końca rozpoznanych i popularnych w kraju, jak i z podejść dobrze znanych i mających istotne znaczenie we współczesnym ujmowaniu procesów wychowania i kształcenia najmłodszych. Do teorii, które współcześnie w polskiej myśli pedagogicznej stanowią pewną nowość zaliczyć można tzw. outdoor i adventure, experiential education oraz pedagogikę przygody (Michl 2011, Janik 2015). Dostrzegalne są duże literaturowe niedostatki dotyczące tego zagadnienia. Jedną z pierwszych publikacji w Polsce z tego zakresu, w której autorzy podjęli próbę usystematyzowania wymienionych powyżej koncepcji ukazała się w 2012 roku, a kolejna w 2014 (Palamer-Kabacińska, Leśny 2012, Bąk i in. 2014). Założenia leśnych przedszkoli mają swoje źródła również w teoriach zakorzenionych w polskiej myśli humanistycznej (Janik 2015). Zaklasyfikować do nich należałoby te, na których oparto nowatorskie procesy uczenia się oraz nauczania. Ukazują one dziecko jako osobę budującą wiedzę o świecie podczas wieloaspektowych kontaktów ze środowiskiem (Bruner 1978, Wygotski 1978, Piaget 1997, Kupisiewicz 2006).

Celem artykułu było zaprezentowanie leśnych przedszkoli jako zilustrowania alternatywnej formy nauki dziecka. Jednostki tego typu stają się interesującą propozycją wychowania przedszkolnego, zarówno dla założycieli przedszkoli, jak i adresatów tej oferty. Zamierzeniem autorki było także zainicjowanie dyskusji na temat miejsca, jakie mogą zająć te placówki w systemie edukacji szkolnej w Polsce.

Historia leśnych przedszkoli i szkół

Korzenie „leśnej pedagogiki” znajdują się w Szwecji i sięgają końca XIX w. Tradycja leśnych przedszkoli sięga 1954 roku, kiedy to grupę rodziców niewielkiego duńskiego miasteczka zainteresowało podejście wychowawcze jednej z matek, która codziennie odbywała spacer ze swoimi dziećmi do lasu. Zainteresowani rodzice postanowili podjąć podobną inicjatywę i wraz z końcem XX wieku założyli pierwsze leśne przedszkole (w języku duńskim – skovbornehave). Idea ta niebawem znalazła zainteresowanie poza granicami krajów skandynawskich i rozpowszechniła się m.in. w Niemczech. W tym kraju w 1991 roku opracowano koncepcję pedagogiczną, na bazie której utworzono kolejne leśne przedszkole, (we Flensburgu w 1993 roku) (Del Rosso 2010).

Wraz z upływem czasu idea zaczęła zyskiwać na popularności. W roku 2005 w Niemczech istniało ponad 450 leśnych przedszkoli. Inne źródła podają liczbę sięgającą 8002. W Danii jest ich obecnie około 80. Koncepcja ta przyjęła się także w Czechach, Austrii, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii czy Stanach Zjednoczonych (Del Rosso 2010). Pomimo różnic w funkcjonowaniu poszczególnych placówek, ich podstawowe założenia nadal pozostają jednakowe.

Z reguły przedszkola tego typu nie dysponują typowym budynkiem szkoły, dlatego często określa się mianem „przedszkoli bez drzwi i ścian”. Z założenia jednak dzieci bawią się i spędzają czas, niezależnie od pogody zawsze na świeżym powietrzu, czerpiąc wiele radości i korzyści ze stałego kontaktu z naturą. W lesie dzieci mogą zaspokoić swoją naturalną potrzebę aktywnej zabawy oraz zredukować nagromadzoną agresję, co jest bardzo korzystne nie tylko dla nadpobudliwych maluchów. Bezpośrednio przeżywają cykliczność przyrody oraz poznają towarzyszące temu zjawiska przyrodnicze (Janik 2015). Postrzegają otaczający je świat za pomocą wszystkich zmysłów, uczą się całościowo i przez działanie dochodzą do wiedzy. Mogą doświadczać swoich fizycznych granic i je przekraczać. Ich system odpornościowy zostaje wzmocniony przez długie

przebywanie na świeżym powietrzu. Poza tym, u leśnych przedszkolaków, rozwija się właściwy stosunek do przyrody. (Pieprzyk 2014, Janik 2015). Leśne placówki bardzo różnią się od tradycyjnych przedszkoli, dlatego nauczyciele powinni posiadać specyficzne kompetencje i spełniać inne wymagania niż wychowawcy w tradycyjnych przedszkolach.

Dzika przyroda, poprzez swoją atrakcyjność i walory przyrodnicze stanowi dobre otoczenie do uczenia się. W środowisku naturalnym stosunkowo łatwo jest modelować sytuacje wymagające od nas opuszczenia naszej strefy komfortu i podjęcia np. wysiłku fizycznego w trakcie wspinaczki górskiej. Przyroda jest też doskonałą metaforą, która dostarcza nam języka do opisu doświadczeń i przeżyć. Podobny efekt osiągany jest przy grach i symulacjach – dostarczając uczestnikom podobnych wrażeń, tworząc dla nich płaszczyznę wzajemnego porozumienia (www.naukaprzygoda.edu.pl).

Każde dziecko traktowane jest jak odkrywca, a głównym nauczycielem jest przyroda. Opiekunowie to głównie miłośnicy natury. Szkoły i przedszkola leśne charakteryzują się stosunkowo dużą liczbą osób dorosłych w stosunku do liczby uczniów. „Leśnymi” przyjęło się również nazywać placówki, w których proporcja czasu spędzanego na dworze do czasu spędzanego w budynku wynosi 80% : 20% (Janik 2015, www.lesnepredszkola.pl).

Przyroda, która jest środowiskiem nauki, jest bardzo różnorodna i zaskakująca bogactwem ciągłych zmian. Taka zmienność środowiska stawia przed wychowawcą duże wymagania, jeśli chce on kompetentnie pracować ze swoimi podopiecznymi. Aby móc przekazywać wiedzę przedszkolakom, nauczyciel powinien posiadać podstawowe umiejętności i informacje, które pozwolą mu interpretować wielorakie i złożone zjawiska w naturze oraz tworzyć logiczne powiązania między nimi (Pieprzyk 2014).

Material i metody

Analizy oparto o materiały źródłowe, w tym szczególnie informacje, które zawarto na stronach internetowych Polskiego Instytutu Przedszkoli Leśnych oraz dostępnych wyników badań i literatury dotyczących poruszanego zagadnienia.

Wyniki

Koncepcja pedagogiczna przedszkoli leśnych

Historia leśnych przedszkoli w Polsce sięga 2014 roku. Dlatego jest to obszar, który na polskim gruncie badawczym dopiero zaczyna być eksplorowany. Natomiast w ośrodkach zagranicznych prowadzone są już badania dotyczące korzyści wynikających z działalności leśnych przedszkoli i szkół.

Wyniki takich dociekań empirycznych prowadzonych przez J. Coates oraz H. Pimlott-Wilson w dwóch leśnych placówkach w Nottinghamshire na grupie 4-5-latków oraz 8-9-latków pokazują, że zaangażowanie w zajęcia leśnej szkoły może przyczynić się do rozwoju umiejętności wspólnego uczenia się, co następuje poprzez zachęcanie dzieci do pracy z innymi podczas pełnych wyzwań zajęć na świeżym powietrzu (Haefner P. 2002, Parczewska 2015).

Wydaje się, że ten rodzaj uczenia się przez doświadczenia wyposaża dzieci w praktyczne umiejętności i buduje w nich uznanie dla przebywania na świeżym powietrzu, co może motywować do częstszego spędzania czasu w plenerze także z rodziną, poza szkołą. Inne badania na gruncie brytyjskim przeprowadzone przez L. O'Brien oraz R. Murraya wskazują na następujące korzyści płynące z uczestnictwa w zajęciach leśnych szkół (Haefner P. 2002, Pieprzyk 2014, Parczewska 2017), m.in.:

– umiejętności społeczne – dzieci zdobywają większą świadomość konsekwencji swoich działań w kontakcie z rówieśnikami, co uaktywnia się podczas działań zespołowych w takich sytuacjach jak dzielenie się narzędziami i uczestnictwo we wspólnej zabawie,

– pewność siebie – rozwija się u dzieci mających poczucie wolność, czas i przestrzeń do uczenia się i demonstrowania niezależności;

– wiedza i zrozumienie – osiągnięte przez dzieci dzięki rozwinięciu zainteresowania naturalnym otoczeniem i szacunku do środowiska przyrodniczego, czy komunikacja – odnosząca się do rozwoju języka pobudzanego poprzez doświadczenia zmysłowe dzieci i motywacja i koncentracja, wzmacniane ze względu na fascynacje dzieci obszarem leśnym, dzięki czemu wykazywały one chęć do udziału w zajęciach i zdolność koncentracji przez dłuższe okresy czasu (Parczewska 2015, Pieprzyk 2014, Janik 2015, www.lesneprzedszkola.pl).

Szkola leśna pozwoliła również edukatorom na poznanie i zrozumienie dzieci, obserwując je w otoczeniu środowiska przyrodniczego. Zwraca się w tym przypadku na tzw. „efekt domina” (ang. ripple effect) – pojawiał się w sytuacji, gdy dzieci zabierały swoje doświadczenia do domu i opowiadały o nich znajomym i rodzicom, co często prowadziło do odwiedzin lasu przez rodziny (Parczewska 2017).

Poniżej autorka chciałaby skupić się na kilku aspektach funkcjonowania przedszkoli w lesie, ciekawych z polskiego punktu widzenia.

W koncepcji pedagogicznej przedszkoli leśnych, opracowanej przez Polski Instytut Przedszkoli Leśnych (PIPL), (www.lesneprzedszkola.pl), przybliży się ideę edukacji w bliskim kontakcie z przyrodą. Określa główne założenia i cele pedagogiczne dla przedszkoli leśnych w Polsce oraz jest zgodna z podstawą programową wychowania przedszkolnego Ministerstwa Edukacji Narodowej (Rozporządzenie 2018).

W ogólnych założeniach pedagogicznych dla leśnych przedszkoli podkreśla się edukację całościową (holistyczną) (tab. 1).

Tab.1. Główne założenia koncepcji pedagogicznej przedszkoli leśnych

Table 1. Assumptions of the pedagogical concept of forest kindergartens

Lp.	Założenia koncepcji pedagogicznej przedszkoli leśnych
I	Wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju
II	Stwarzanie przestrzeni dla inicjowanych przez dziecko zabaw i gier oraz wspieranie samodzielnej dziecięcej eksploracji świata
III	Dobór treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań
IV	Tworzenie warunków pozwalających na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujących rozwój wrażliwości i umożliwiających poznanie wartości oraz norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka
V	Wykorzystywanie podczas zajęć okazji pedagogicznych – są to sytuacje niezaplanowane, które można wykorzystać jako element edukacji rozszerzając lub pogłębiając ich treść

Źródło: Koncepcja pedagogiczna przedszkoli leśnych, PIPL, Białystok 2016.

Source: *Pedagogical concept of forest kindergartens, PIPL, Białystok 2016.*

Edukacja całościowa opiera się na zaangażowaniu emocjonalnym, intelektualnej aktywności, oraz na doświadczaniu zmysłowym, poprzez które dzieci rozwijają swoje kompetencje i umiejętności. Każdy wymiar rozwoju osobowego człowieka – fizyczny, psychiczny, intelektualny, religijny, społeczny, przyrodniczy itd. – jest równo i wszechstronnie traktowany w codziennym rozkładzie zajęć oraz planie rocznym. Wychowawcy traktują dziecko jako naturalnego odkrywcę i naśladowcę. Umiejętności, wiedza i doświadczenie zdobyte w przyrodzie mają fundamentalne znaczenie dla późniejszego procesu uczenia się i edukacji szkolnej (Śliwowski 2011, Janik 2015, Parczewska 2017).

Dziecko w wieku przedszkolnym charakteryzuje duża wrażliwość na doznania zmysłowe. Rozwój zmysłów wpływa na odbiór bodźców ze świata zewnętrznego oraz na zapamiętywanie informacji. Dziecko staje się świadome świata zewnętrznego i jego zależności. Współdziałanie w grupie umożliwia rozwijanie poczucia własnej wartości oraz nawiązywanie relacji rówieśniczych. Wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. życzliwość, szacunek, przyjaźń, prowadzą do respektowania praw, obowiązków własnych oraz innych (www.lesneprzedszkola.pl).

W leśnych przedszkolach podkreśla się również, iż rozwój fizyczny i intelektualny są ze sobą ściśle powiązane (Śliwowski 2011, Louv 2014, Pieprzyk 2014, Palamer-Kabacińska i in. 2015). Zabawy, które są zainicjowane przez dziecko mają wpływ na rozwój kontaktów społecznych i komunikowania się. Następuje rozwój kreatywności i współdziałania w zabawie. W zabawie dziecko uczy się przestrzegania zasad, a także tworzenia ich. Dziecko wspierane w rozwoju społecznym wykorzystuje komunikaty werbalne i pozawerbalne w kontakcie z innymi wyrażając swoje oczekiwania. Ponadto, codzienne obcowanie z naturą, prowadzi do odczuwania życzliwości, troski i poszanowania wobec środowiska naturalnego. Dzieci są ciekawe świata, są naturalnymi badaczami i odkrywcami (www.przedszkolalesne.pl) (fot. 1-2).

Fot. 1-2. Przedszkole leśne „Puszczek” w Białymstoku. Źródło: www.puszczek.edu.pl
Photo 1-2. Kindergarten „Puszczek” in Białystok. Source: www.puszczek.edu.pl

Dzieci potrzebują orientacji, nastawiania na wartości, na wyrażenie i kształtowanie swoich potrzeb duchowych, moralnych. Poznawanie, tworzenie i odtwarzanie sztuki zaspokajają potrzeby estetyczne oraz kreatywne. Poznawanie kultury (kraju, regionu) zaspokajają potrzebę przynależności oraz przekazuje dziecku wartości historyczne. Wycieczki do ośrodków kultury i sztuki poszerzają zainteresowania oraz urozmaicają codzienny rytm zajęć wprowadzając jednocześnie dziecko w świat kultury i sztuki (Koc 2010, Preuss 2012, Pieprzyk 2014).

Koncepcja leśnego przedszkola uwzględnia także pole współpracy między dziećmi, rodzicami i wychowawcami, na zasadzie dialogu. Podkreśla się, że rola nauczyciela polega, z założenia, na udzielaniu dzieciom wsparcia w działaniu niż na kierowaniu ich poczynaniami, czy

stosowaniu nakazów i zakazów. Rodzice również są zachęceni do zaangażowania się w sprawy bieżące przedszkola. W założeniach programowych wskazuje się także odniesienie do edukacji międzykulturowej, co znalazło wyraz w postulacie promowania otwartości na odmienne punkty widzenia, kultury i religie (Parczewska 2017, Pieprzyk 2014).

Warto podkreślić, że wyjątek od regularnego spędzania czasu na zewnątrz stanowią ekstremalne warunki pogodowe, takie jak burze lub bardzo niskie temperatury, kiedy to dzieci udają się do budynku (czy namiotu, ogrzewanej wiaty). Kolejnym, istotnym elementem koncepcji leśnego przedszkola jest stworzenie dzieciom możliwości do podejmowania przez nie działań ryzykownych, np. wspinanie się na gałęzie, czy przejście przez strumień po chwiejnych kamieniach. W praktyce oznaczać to będzie pokonywanie przeszkód i nabywanie ważnych umiejętności w zakresie sprawności fizycznej oraz kondycji psychicznej. Poprzez zabawę dzieci powinny budować także świadomość ekologiczną, uzmysławiać sobie konsekwencje poruszania się w środowisku naturalnym i umiejętnego korzystania z jego zasobów (Budniak 2009, Koc 2010, Preuss 2012, Pieprzyk 2014, Parczewska 2015). Przedszkola często posiadają własny ogródek, w którym dzieci uczą się pielęgnowania roślin.

Wyposażone jest także w konstrukcje wykonane przede wszystkim z naturalnych materiałów służące zabawie i wypoczynkowi. Liczebność grup nie przekracza 20 dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Przez większość część dnia dzieci pozostają pod opieką dwójga (lub trojga) wychowawców. Dzieci przychodzą do przedszkola odpowiednio ubrane – w wodoodporną odzież. Mają ze sobą butelkę wody oraz przekąski. Wychowawcy mogą być zaopatrzeni w mobilny wózek, w którym przechowują niezbędny sprzęt: ubrania na zmianę, zestaw do usuwania kleszczy, krem do opalania, żel na ukąszenia, wodę, termosy z ciepłymi napojami, wodoodporne koce i plandeki, zestaw telefonów alarmowych, naczynia, ale także lornetki, lupy, książki, albumy z opisem roślin i zwierząt, worki na śmieci (www.przedszkolalesne.pl).

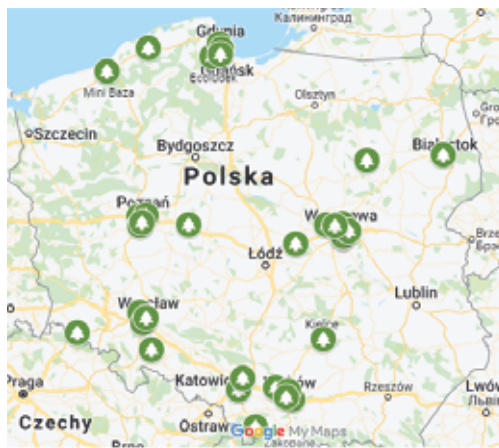
Przebywanie dziecka w placówce jest zorganizowane. Program dzienny opracowany został z uwzględnieniem zachowania równowagi pomiędzy pracą indywidualną, a grupową. Codzienne przebywanie dzieci w lesie pozwala im na zbudowanie głębokiego związku z naturą. Przedszkole jest czynne od wczesnych godzin porannych, najczęściej od 7:30 do około 17:00. Pierwszym elementem dnia jest zbiórka dzieci w godzinach od 7:30 do 9:00, następnie przywitanie i towarzyszące przywitaniu poranne rozmowy i zabawy. Rankiem grupa omawia przede wszystkim dalszy rozkład planowanych czynności. Najczęściej, w analizowanych placówkach, kolejnym elementem dnia jest spożycie śniadania. Po posiłku następuje czas na zajęcia zorganizowane, np. spacer, aktywność plastyczną. Następnie grupa zasiada do obiadu. Po spożytym posiłku wychowankowie decydują, w jaki sposób chcą odpocząć. Najczęściej placówki dysponują ogrzewanymi wiatami, namiotami, lub budynkiem. Dzieci mogą leżakować, spać w łóżkach, na hamakach i w namiotach. Po południu ponownie spotykają się i podsumowują dzień (Preuss 2012).

Dzieci objęte są diagnozą logopedyczną, uczą się języków obcych, mają zajęcia z rytmiki i inne. Przede wszystkim jednak przedszkole leśne to mnóstwo spontanicznego ruchu i swobodnej zabawy.

Stan obecny przedszkoli leśnych w Polsce

Obecnie, jak podaje Polski Instytut Przedszkoli Leśnych (PIPL), istnieje ponad 30 placówek w 10 województwach w Polsce (tab. 1). Polski Instytut Przedszkoli Leśnych powstał z myślą o szerzeniu idei przedszkoli leśnych w Polsce. Jego misją jest zrzeszanie, wspieranie i eduko-

wanie miłośników leśnej edukacji przedszkolnej. Jednym z ważniejszych założeń Instytutu jest wypracowanie standardów funkcjonowania leśnych przedszkoli w naszym kraju, a także działanie na rzecz przedszkolnej edukacji leśnej w Polsce, aby w efekcie doprowadzić do uzyskania przez te inicjatywy prawnego statusu przedszkoli. Instytut powstał z inicjatywy Fundacji trzy czte ry! z Białegostoku, a tworzą go założyciele oraz nauczyciele pierwszych przedszkoli leśnych w Polsce: Puszczyk (Białystok), Dziupła (Kielce), Widnokrag (Michałówek), Wilczek (Gdańsk), Włóczykij (Ostrołęka) oraz Wrocławskie Stowarzyszenie Wychowawców (ryc. 1).

Ryc. 2. Źródło: Przedszkola leśne w Polsce
Fig. 2. Source: Forest kindergartens in Poland

Uzyskanie przez placówkę certyfikatu Polskiego Instytutu Przedszkoli Leśnych jest gwarancją, że przedszkole działa zgodnie z wytycznymi dotyczącymi programu, kadry, organizacji, realizuje koncepcję przedszkoli leśnych oraz wprowadziło standardy bezpieczeństwa PIPL.

Leśne przedszkole jest z założenia miejscem, gdzie dzieci wychowywane są w zgodzie z naturą i jej cyklicznością. Zdobywają nowe umiejętności i wiedzę w oparciu o poszanowanie otaczającego środowiska naturalnego, kulturowego i historycznego. Przedszkole leśne charakteryzuje się całkowitym zanurzeniem w naturze, co oznacza rezultat w postaci osobistego kontaktu z naturą, w której dzieci doświadczają wyjątkowej stymulacji i doświadczają naturalnej nauki nieodłącznie wpisanej w ich rozwój (Palamer-Kabacińska i in. 2012).

Według PIPL na terenie Polski w 2018 roku działało kilkadziesiąt leśnych przedszkoli lub przedszkoli, które wprowadzają elementy edukacji leśnej do swojego programu (tab. 2). Wszystkie takie placówki znajdowały się na terenach miejskich i były to jednostki niepubliczne.

Tab. 2. Przedszkola leśne certyfikowane przez Polski Instytut Przedszkoli Leśnych (PIPL)
Table 2. Forest kindergartens certified by the Polish Institute of Forest Kindergarten (PIPL)

Lp.	Województwo	Przedszkola leśne z certyfikatem PIPL	Przedszkola leśne wspierane przez PIPL
1	dolnośląskie		5
2	łódzkie	1	

3	małopolskie		5
4	mazowieckie	1	7
5	podlaskie	1	1
6	pomorskie	1	5
7	śląskie		2
8	świętokrzyskie	1	
9	wielkopolskie		5
10	zachodniopomorskie		1
Suma		5	31

Źródło: www.lesneprzedszkola.pl

Source: www.lesneprzedszkola.pl

Podsumowanie

Jak twierdzi Felipe Fernandez-Armesto (ur. 1950), brytyjski historyk, człowiek „stanowi element zadziwiającego kontinuum przyrody i można go poznać tylko wraz z jego środowiskiem, siecią ekosystemowych zależności, w którą jest uwikłany” (za: Parczewska 2017). W czasach, kiedy mówi się o niedostatecznym kontakcie dziecka z przyrodą, który wywołuje zaburzenia w procesach poznawczych, emocjonalnych i rozwojowych (Louv 2014), placówki, które organizują zajęcia, gdzie dominuje edukacja w przyrodzie, mogą przyczynić się do rozwiązania problemu. Poprzez bliski kontakt z naturą dziecko przede wszystkim wzmacnia swój potencjał intelektualny, a także zmniejsza ryzyko chorób cywilizacyjnych.

Niniejsza praca porusza zagadnienia alternatywnego modelu nauczania, w świetle których dziecko ujmowane jest jako podmiot, a więc jednostka samodzielna i twórcza. Zaprezentowane założenia funkcjonowania tych placówek zachęcają do podjęcia dyskusji nad możliwością realizacji idei leśnych przedszkoli w polskim systemie wychowania przedszkolnego. Warto byłoby także podjąć dalsze badania nad przesłankami, uwarunkowaniami i efektami implementacji tej idei do praktyki edukacyjnej, a szczególnie nad skutkami takiej formy edukacji dzieci. Wielopłaszczyznowe badania mogłyby rzucić nowe światło na związki łączące środowisko przyrodnicze z zachowaniem dzieci, ich nauką i rozwojem.

Literatura

Bąk A. i in. (red.) 2014, Przygoda w edukacji i edukacja w przyrodzie. Outdoor i adventure education w Polsce. Warszawa, Wydawnictwo Pracownia Nauki i Przygody.

Bruner J. S. 1978, Poza dostarczone informacje. Studia z psychologii poznawania. Warszawa, Państwowe Wydawnictwa Naukowe.

Budniak A. 2009. Edukacja społeczno-przyrodnicza dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków.

Del Rosso S. 2010. Waldkindergarten: Ein Pädagogisches Konzept mit Zukunft? Hamburg, Diplomica Verlag GmbH.

Haefner P. 2002. Natur und Waldkindergärten in Deutschland – eine Alternative zum Regelkindergarten in der vorschulischen Erziehung, Unveröffentlichte Doktorarbeit an der Universität Heidelberg, Bürgstadt.

Koc R. 2010. Szkoła jako organizacja ucząca się [w:] S. Kowalik (red.), Psychologia ucznia i nauczyciela, Warszawa: 307.

Kupisiewicz C. 2006. Szkoła w XX wieku. Warszawa.

Louv R. 2014. Ostatnie dziecko lasu. Warszawa.

Michl W. 2011. Pedagogika przeżyć. Kraków, Wydawnictwo WAM.

Palamer-Kabacińska E., Leśny A. 2012 (red.) Edukacja przygodą. Outdoor i Adventure Education w Polsce: teoria, przykłady, konteksty. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Pieprzyk M. 2014. Nauczyciel(-ka) leśnego przedszkola – Waldkindergarten w Niemczech – wymagania i warunki pracy. Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja Nr 68(4).

Preuss A. 2012. Program wychowania przedszkolnego – Przedszkolak w lesie, Polski Instytut Przedszkoli Leśnych. Koncepcja pedagogiczna przedszkola leśnego na podstawie Stowarzyszenia Wurzeln und Flügel E. V.- Leipzig 2012 <http://www.wurzelnundflugel.net/> tłumaczenie: Rafał Ryszka.

Śliwerski B. 2011. O nowym modelu szkoły alternatywnej. <http://cms2.wsp.crowley.pl/les/Boguslaw%20Sliwerski%20Nowa%20szkola%20alternatywna.pdf>

Wygotski L. S. 1989. Myślenie i mowa. Toruń, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. Dz.U. 2018 poz. 1679.

<http://lesneprzedzszkola.pl> [dostęp: 20.12.2018].

<http://naukaprzygoda.edu.pl> [dostęp: 16.12.2018].

Joanna Pietrzak-Zawadka

Zamiejscowy Wydział Leśny Politechniki Białostockiej w Hajnówce
j.pietrzak@pb.edu.pl